

К. Заморій (Харків, УКРАЇНА)

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА В ДИЗАЙНІ МЕБЛІВ РУСТИКАЛЬНОГО НАПРЯМУ

*Харківська державна академія дизайну і мистецтва, 61002 Харків, вул. Мистецтва, 8,
електронна пошта: katizamoriy@gmail.com*

Із стрімким розвитком сучасних технологій у сфері сучасного дизайну інтер'єру та меблів особливої актуальності набувають питання та проблеми екологічності використовуваних матеріалів та збереження їх природних властивостей у поєднанні із практичністю та бюджетністю проектів. Саме тому все більшого попиту та розповсюдження в дизайні інтер'єру та меблів набуває рустикальний напрям в рамках напрямку кантрі. Даний напрямок спрямований на відповідність дизайнерських проектів щодо екологічності, природності, максимальній користі для людини, а також відповідності сучасним тенденціям в дизайні:

- ідейні концепції звернення до природної краси та її первинності;
- мінімалістичність в засобах вираження завдяки використанню первинних природних мотивів;
- можливість створення одиничних авторських об'єктів;
- передбачення застосування ручної роботи;
- можливість поєднання екстер'єру та інтер'єру;

Використання рустикального напрямку в дизайні інтер'єру та меблів має визначну історію, починаючи від перших людських поселень та предметів меблів і закінчуючи сучасними практиками та новими витками і видозміненнями даного напрямку. Наприклад, у роботах видатних архітекторів Френка Ллойда Райта, Луїса Баррагана та японських дизайнерів меблів, які намагалися за допомогою даного напрямку встановити зв'язок інтер'єрного та екстер'єрного простору.

Окрім цього, даний напрямок відноситься до достатньо бюджетних у процесі роботи та економічних, що на даний момент є надзвичайно актуальною рисою для сучасних тенденцій в дизайні, а також має практичний характер та користується попитом серед реальних замовників та дизайнерів. Надзвичайно актуальним питанням для сучасного дизайну інтер'єру та меблів практичність обраного стилю. Рустикальний напрям відзначається своєю надзвичайною зручністю в експлуатації. Саме тому його також називають «антивандальним». Власнику такого простору або предметів мебелі не варто хвилюватися, що кути меблів обітруться, у каменя будуть сколи, а плитка потріскається. Це визначна риса рустикального напрямку. У сучасному дизайні інтер'єру та меблів рустикальний напрям розглядається як можливість єднання людини із природою та створення цілісного простору інтер'єру та екстер'єру, що особливо актуально для житлових об'єктів із прилеглою територією.

На сьогодні рустикальний напрям в дизайні інтер'єру та меблів користується надзвичайною популярністю та попитом і має велику кількість прикладів використання завдяки своїм практичним властивостям та можливостям відносно проектування інтер'єрно-екстер'єрного простору, проте поки що не знайшов відповідного дослідження в наукових роботах. До ХХІ століття дизайн остаточно утвердився як

найважливіший вид проектно-художньої діяльності. Однак проблеми екологізації середовища та екологізації виробництва продуктів дизайну поставили перед ним абсолютно нові завдання: на перший план вийшло не так вдосконалення форми і функції виробів, скільки формування нової структури потреб, скорочення надлишкової кількості продуктів дизайну, перегляд матеріалів і технологій, економія природних ресурсів, нешкідливі і безвідходні технології, вторинне використання виробів, екологічний «круговорот». Дизайн все частіше звертається до питань екологічно раціональних розробок.

Екологічний дизайн - це створення екологічно доцільного середовища проживання людини. Сьогодні «екологічний» дизайн - це утвердження принципів екологічної етики і орієнтація на гармонізацію відносин людини з навколишнім світом. Іноді дизайнери під напрямками екодизайну розуміють фітодизайн, дизайн меблів, одягу, інтер'єру, однак питання стоїть ширше: об'єктами дизайну можуть бути будь-які об'єкти, які пов'язані з діяльністю людини.

Екологічний напрям в дизайні виник у 70-х роках минулого століття і орієнтувався на активний вплив дизайну на охорону і відновлення природного середовища, тобто, на розробку нових матеріалів і технологій, що не завдають шкоди навколишньому середовищу; максимальну економію ресурсів і матеріалів; досягнення оптимального співвідношення витрат при виробництві виробу і його довговічності; використання альтернативних джерел енергії.

В авангарді екологічного дизайну стояли Джон і Ненсі Тодд. З 1982 р подружжя Тодд займалися розробкою біотехнології і проектуванням судів, керованих з використанням вітрової та сонячної енергії. У них свій погляд на технології і на транспортні засоби. Як писав Дж. Тодд: «З екологічної точки зору можна також поглянути і на транспортні засоби. Я схильюся думати про технології, скоріше з позицій добра і зла, а не розділяти її на високу і низьку. Деякі технології мають характеристики обох вищевказаних категорій. Яскравим прикладом може служити автомобіль. Він не відрізняється безпекою, витрачає багато пального, забруднює середовище, З іншого боку, саме автомобіль дозволяє нам сьогодні бути разом!». Ненсі Тодд пише: «Ми не відкидаємо сам автомобіль як такий, ми проти існуючого типу автомобілів».

Леа Пойссон, який також був одним з перших екодизайнерів, пройшов шлях від дизайну фірмових знаків і великих проектів промислового дизайну до проектування установок, що працюють на сонячній енергії і службовців для задоволення потреб людини в їжі, теплі і даху. З 1970 р він відомий як поборник використання альтернативних джерел енергії та талановитий дизайнер, який здійснює на практиці свої ідеї. У його найсміливішому проект «Сонячний будинок Пойссона» «Трисоль» діє близько п'ятдесяти різних установок. Проект «Трисоль» підтвердив, що така споруда може функціонувати повністю на енергії сонця.

Принципи екологічного дизайну сформульовані на основі принципів, що відносяться до самих різних дисциплін, таким як екологія, енергозбереження, ландшафтна архітектура і природознавство. Спочатку ці принципи були сформульовані в кінці 80х років минулого століття Б. Моллісон і в їх число входило: ефективне енергопланування, використання біологічних ресурсів замість викопного палива,

використання природних моделей та ін. В даний час створюється нова промислова культура, згідно з якою вже на стадіях проектування і виробництва повинна передбачатися можливість «руйнування» («деконструкція») виробів після їх використання. В основі цієї культури лежить ідея «штучного замкнутого циклу» життя виробу. Перед проектувальниками стоїть завдання сприяти формуванню процесу «зеленого споживання», тобто, чистого виробництва чистих виробів.

На основі вивченої літературної та наукової бази по темі дослідження визначено, що принципи та проблеми екологічної складової в дизайні мебелі, як елементів цілісного простору розглядаються Ботт І. К., Митрофановою О. В., Якушою В.Н.

У різних джерелах (дисертаціях, статтях, наукових роботах) були розглянуті прийоми та принципи етнодизайну та рустикального напрямку. Такими науковцями та авторами являються: Jessa Kristia, Ісаєва Т. І., Демшина А.Ю.

Над ідеями та концепціями екологічності інтер'єрного та екстер'єрного простору працював всесвітньо відомий американський архітектор Ф.Л. Райт, який вивів головну парадигму своєї архітектури: «природна органічність». Він активно використовував природний ландшафт у своїх роботах. Яскравим прикладом цього прийому є «Будинок над водопадом». Дана парадигма та приклади робіт Ф. Л. Райта освячені у статті Topdom [8]. Максимальної екологічності меблів для інтер'єрного та екстер'єрного простору внес відомий мексиканський архітектор Луїс Барраган. Він казав: « Я не разделяю архитектуру, ландшафт и садоводство, для меня они одно целое». Про дослідження та практику Л. Баррагана написано у статті Creative Journal.

До проблем єдності елементів дизайну житлового простору з точки зору екологічності та сучасних тенденцій звернулася у своїй роботі архітектор та дизайнер інтер'єру Якуша В. М.: «Современный экстерьерный дизайн несколько отличен от классических примеров прежних эпох. Сегодняшний потребитель желает, с одной стороны – технологического максимума, с другой стороны – максимума экологического, то есть наличие специального оборудования систем кондиционирования, энергосберегательных систем и прочего и вовсе не исключает наличие водоемов, садов и лесов, а если получится, то и гор на собственной территории. Разумеется, о единстве интерьера и экстерьера лучше говорить на примере большого дома, а не отдельно взятой квартиры... В понятие экстерьера включена не только архитектура, но и ландшафт. Кто-то из архитекторов занимается ландшафтным дизайном в проекте по совместительству, иногда же приходится прибегать к услугам ландшафтного дизайнера.»

Сучасний український дизайнер інтер'єру А. Лирсман у своїй статті розглядає прийоми у сучасному будівництві та дизайні оселі, які допомагають вдало і грамотно єднати простір інтер'єру та екстер'єру за допомогою екологічних матеріалів та природнього оздоблення оселі і меблів: «Другой способ осуществления связи между интерьером и экстерьером – использование т. н. многостворчатых дверей... будучи полностью открыты, они создают впечатление исчезнувшей стены, и тогда интерьер с большим эффектом как бы сливается с экстерьером...»

Американський архітектор Jessa Cristia розповідає у своїй статті про дослідження прийомів для досягнення естетичної та екологічної єдності безпосередньо

у рустикальному напрямі і визначає такі прийоми загальними положеннями формування житлового простору, наприклад, провести аналіз первинних можливостей, якими наділена споруда. У створенні інтер'єру Jessa Cristia радить не використовувати прямих ліній, на яких не буде виступу або гілки для залетівшого всередину оселі птаха.

У своїй дисертації мистецтвознавець Ботт І. К. на прикладах робіт архітектора А. І. Штакеншнейдера (палаців та павільйонів), розглядає прийоми поєднання екологічної мебелі з природніх матеріалів та внутрішнього і зовнішнього убранства архітектурних споруд, як єдиного цілого.

Велика частина літературної бази, присвяченої рустикальному напрямку та його екологічної складової, в якій виділено окремий блок по відношенню до примінення даного напрямку відносно громадських закладів. Так, російський архітектор Митрофанова О. В. розглядаючи та вивчаючи дизайн інтер'єру ресторанних закладів стверджує: «...Современный ресторанный интерьер, как сложная комплексная система, интегрирующая в единое целое многочисленные эстетические и технические составляющие, является в целом мало изученным, с научной точки зрения, архитектурно-дизайнерским феноменом... Пространственная основа, являющаяся, как правило, следствием реализации утилитарно-прагматических задач, а также конкретного расположения в структуре здания или в рамках определенной территории. В итоге взору посетителей предлагается более или менее целостная интерьерная «картина», воспринимаемая в процессе их постепенного включения в созданный средовой образ.»

Окремі наукові дослідження проводилися відносно предметів декору, як важливого компоненту побудови інтер'єрно-екстер'єрного екологічного простору у рустикальному напрямі. Як приклад аналізу використання декоративних елементів у інтер'єрі етнотекстилю та рустикального напрямку можна привести дисертацію Ісаєвої Т. І., яка зазначає: « Этнические решения дизайна текстиля в современном интерьере уже многие годы остаются популярными... мы можем наблюдать достаточно доказательств существования этнического или рустикального стиля». Нові технології, вирішення технічних і організаційних питань, застосування методів і засобів екодизайну - шлях до екологічної стійкості та підвищення якості життя. Є безліч свідчень того, що в усьому світі численні фахівці (в першу чергу, інженери, технологи, дизайнери, політики), провідні компанії та громадські організації вже роблять перехід до екологічної стійкості. Розробка численних екодизайнерських проектів свідчать, що перехід до сталого майбутнього не є ні технічною, ні концептуальною проблемою. Це проблема цінностей і політики. Розробка численних екодизайнерських проектів свідчать про те, що перехід до екологічного майбутнього можливий.

Отже, можна зробити висновок, що таке обширне присвячення уваги концепції єднання людини та природи за допомогою використання природних матеріалів та мотивів в дизайні меблів свідчить про зростаючий попит щодо даного напрямку та його актуальність. На сьогоднішній день питання екологічності в дизайні є чи не найпершим критерієм відповідності виробу загальним світовим функціональним та естетичним стандартам .